

Сабр бало етганда одоб ила туришдир | Тазкия дарслари (366-дарс)

19:00 / 14 февраль 178

«Сабр» сўзининг маъноларидан бири «танглик ила ўзини тутиб туриш»дир. Ушбу мақомда биз учун сабрнинг худди шу маъноси зарур.

Сабрнинг истилоҳий маъноси ҳақида уламолар бир-бирини тўлдирувчи бир неча таърифларни айтганлар:

Роғиб: «Сабр нафсни ақл ва шариат тақозо қилганидек тутиб туришдир ёки иккиси тақозо қилган нарсадан тутиб туришдир», деган.

Муновий: «Сабр ҳиссий ва ақлий оғирлик ва аламларга чидашдир», деган.

Сабрнинг таърифида айtilган гаплардан:

Сабр нафсни қайғу ва аччиқланишдан, тилни шикоятдан ва аъзоларни ташвишдан тутиб туришдир.

Сабр нафснинг фозил ахлоқларидан бири бўлиб, қилиниши яхши ва гўзал бўлмаган нарсалардан сақланишдан иборатдир.

Сабр Қуръон ва Суннат аҳкомларида собит туришдир.

Сабр бало етганда гўзал одоб ила туришдир.

Сабр изтироб пайтида қалбнинг собит туришидир.

Сабрнинг турлари.

Ҳилмий айтади:

«Сабр уч турлидир: Жабборнинг тоатига сабр қилиш, Жабборга маъсият қилишдан (ўзини тийиб) сабр қилиш, Жабборнинг имтиҳонига сабр қилиш».

Ибн Қайюм айтади:

«Сабр ўзи боғланган нарса эътиборидан уч қисмга бўлинади: амр ва тоатларни адо этишга сабр, наҳйи ва хилофларни қилмасликка сабр, қазои қадарларга рози бўлишга сабр».

Ферузободий айтади:

«Сабр уч турлидир: Аллоҳга сабр, Аллоҳ билан сабр. Аллоҳ учун сабр».

Аллоҳ таоло сабрни Қуръони Каримда бир юз учта оятда зикр қилган. Қуйида ўша оятлардан баъзиларини намуна учун қисқача ўрганамиз.

Тоатларга сабр қилиш ҳақидаги оятлардан:

Аллоҳ таоло шундай марҳамат қилади:

﴿الْمُتَّقِينَ عَلَىٰ الْإِلَاحِ كَثِيرَةٌ ۖ إِنَّهَا وَالصَّلَاةَ بِالصَّبْرِ وَاسْتَعِينُوا﴾

«Сабр ва намоз ила ёрдам сўранг. Ва албатта, у чин дилдан қўрқувчилардан бошқаларга жуда катта ишдир» (Бақара сураси, 45-оят).

Биз «ёрдам сўранг» деб таржима қилган ибора араб тилида «истаъийну» деб келган. Бу сўзнинг маъноси бир ишга уриниб туриб, яна қўшимча ёрдам сўрашни англатади.

Демак, мусулмон киши ҳар бир ишга астойдил уринади ва шу билан бирга, Аллоҳ таолодан ёрдам сўрайди. Сабр, кўпчилик хаёл қилганидек, салбий маънодаги тушунча эмас. Яъни, нима бўлса ҳам сабр қиляпман, деб ҳаракатсиз туриш сабр эмас. Аксинча, сабр – Аллоҳ таолонинг айтганини бажариш жараёнида дуч келадиган машаққатларни енгишдан иборатдир.

Энг бош сабр ҳавойи нафсни, роҳат-фароғатни, мансабни тарк қилиб, Аллоҳ таолонинг айтганига юришга чидамдир.

Намоз эса бандани Аллоҳ таолога боғлаб турувчи нарса бўлиб, инсон намоз орқали қувват, матонат, чидам ва бардошга эришади. Расулуллоҳ алайҳиссалом қачон бошларига қийин иш тушса, намоз ўқишга шошилар эдилар.

Аллоҳ таоло Оли Имрон сурасида бундай марҳамат қилади...

Аллоҳ таоло мўмин бандаларига буюради:

﴿الَّذِينَ يُؤْتُونَ مَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَهُمْ أَوْلَادٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ وَمَا يُؤْتُونَ مَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَهُمْ أَوْلَادٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ وَمَا يُؤْتُونَ مَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

«Аҳлингни намозга амр эт ва ўзинг унга сабр қил. Сендан ризқ сўрамасмиз. Биз сенга ризқ берамиз. Оқибат тақвоникидир» (Тоҳа сураси, 132-оят).

Мусулмоннинг бурчи аҳлини, оиласини мусулмон қилишдир. Бу ишда намоз муҳим ўрин тутади. Шунинг учун аҳлингни, оила аъзоларингни намоз ўқишга буюр. Ўзинг ҳам сабр ила намозда бардавом бўл ва аҳлингни намозга ундашда давом эт.

Бало-синовларга сабр қилиш ҳақидаги оятлардан:

Аллоҳ таоло Муҳаммад сурасида бундай деб марҳамат қилади...

Сабр ҳақида Аллоҳ таоло қуйидаги ояти каримада шундай деб марҳамат қилади:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا لِلَّذِينَ يُلْقُونَ فِيكُمْ بَأْسًا فَكُلٌّ مِنْهَا وَاللَّهُ يَخْتَارُ﴾

«Эй ўғилчам, намозни тўқис адо эт, маъруфга буюр, мункардан қайтар ва ўзингга етган мусибатга сабр қил. Албатта, булар азиматли ишлардандир» (Луқмон сураси, 17-оят).

Мўмин-мусулмон одам гоҳида қаршиликка учрайди. Одамлардан унга турли озорлар етади. Шундай ҳол рўй берса,

«...ўзингга етган мусибатга сабр қил».

Сабр қилмасанг, иш битмайди.

Мўмин бандага амр қилинган ишлар азму қарор билан адо этилиши лозим бўлган аҳамиятли ишлардир. Шунинг учун ҳам уларни адо этишда сабр керак бўлади.

Аллоҳ таоло сабр билан тақвони бирга зикр қилади ва сабрнинг ажри улуг эканини алоҳида таъкидлайди:

حَسَابٍ بِغَيْرِ أَجْرِهِمْ الصَّابِرُونَ يُوَفَّىٰ إِنَّمَا وَسِعَتْهُ اللَّهُ وَأَرْضُ حَسَنَةً الدُّنْيَا هَذِهِ فِي أَحْسَنُ الَّذِينَ رَبَّكُمْ أَنْقُوا أَمْوَالِ الَّذِينَ يَتَعَبَادُ قُلْ

«(Менинг номимдан) **айт: «Эй иймон келтирган бандаларим, Роббингизга тақво қилинг. Бу дунёда яхшилик қилганларга яхшилик бордир. Аллоҳнинг ери кенгдир. Албатта, сабр қилувчиларга ажрлари ҳисобсиз, тўлиқ берилур»** (Зумар сураси, 10-оят).

Баъзи уламоларимиз бу оятни «Сабр қилувчиларга ажрлари берилаётганда ҳисоблаб ўтирмасдан, улгуржи бериб юборилади», деб таъвил қилганлар.

«Руҳий тарбия» китобининг 2-жузи асосида тайёрланди

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2021 йил 14 апрелдаги 03-07/2439-рақамли хулосаси асосида чоп этилган.